

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Obrazy seniorů/seniorek v české společnosti se
zaměřením na ideu aktivního stárnutí**

Marta Kuchařová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Obrazy seniorů/seniorek v české společnosti se
zaměřením na ideu aktivního stárnutí**

Marta Kuchařová

Vedoucí práce:

PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2007

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní PhDr. Hasmanové Marhánkové Ph.D. za její ochotu, trpělivost a cenné připomínky v průběhu vypracovávání mé bakalářské práce.

Obsah

1 ÚVOD	6
2 TEORETICKÁ ČÁST	8
3 METODOLOGIE	23
4 ANALYTICKÁ ČÁST	26
5 ZÁVĚR.....	38
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41
7 RESUMÉ	44
8 PŘÍLOHY	45

1 ÚVOD

Ke stáří se naše společnost staví rozpačitě. „*Na jedné straně chceme stáří ctít, milovat, na druhé straně nás dráždí svou pomalostí, zevnějškem, svou zdánlivou neschopností. Staří nám nevědomky připomínají naši vlastní perspektivu, s níž se nechceme ztotožnit*“ (Štílec 2004: 14 - 15). Společnost vnímá stáří jako „*nutné zlo*“, nikoliv jako smysluplné období lidského života (ibid).

Jedním z hlavních důvodů, proč stáří vnímá naše společnost tak negativně je skutečnost, že staří lidé již nejsou ekonomicky aktivní. Naše společnost klade důraz na pracovní výkon, který je důležitým sociálním měřítkem i pilířem našeho sebehodnocení (Štílec 2004: 14 - 15). Staří lidé jsou znevýhodněni na pracovním trhu, který si žádá mladé a dynamické lidi. Dochází tedy k obrácení tradičních rolí, kdy mladí lidé se stávají živiteli, na kterých jsou staří lidé závislí (Vidovičová 2008: 20).

Již jim není umožněno podávat výkon na trhu práce a stávají se ekonomicky závislími na státě. V době, kdy je práce jeden z nejdůležitějších pilířů při budování vlastní identity, musejí senioři při odchodu z pracovního trhu nutně přijít o kus sebe sama. Nezáleží už na tom, kým byli, dokud pracovali. Najednou jsou jenom senioři. Staří se proto jeví, jako slepé místo na mapě života a společnost váhá, jak se k němu postavit.

Jistá rozporuplnost je znát i v mediálních obrazech seniorů. V první řadě je třeba říci, že senioři jsou v médiích „*podprezentováni*“ (Sedláková, Vidovičová 2005: 5). Média preferují mladší věkové skupiny. Pokud již jsou v médiích zmíněni, většinou v negativních konotacích: jako hrozba ekonomickému systému, jako nemohoucí osoby závislé na druhých či jako oběti trestných činů (ibid).

Obrazy stáří v médiích se liší podle toho, komu je zpráva adresována. V pořadech určených nejširšímu publiku jsou senioři

zobrazování spíše jako pasivní objekty a převážně negativně, tedy jako součást nebo příčina nějakého problému. Tyto zprávy tvoří většinu mediálního obsahu o seniorech (Sokačová a kol. 2005: 18).

Výjimku v zobrazování seniorů tvoří pořady či tiskoviny zaměřené přímo na seniory. Ty zobrazují seniory jako samostatné bytosti a motivují je k aktivitě. Často se v nich objevují významné osobnosti důchodového věku, které mají posloužit divákům či čtenářům jako pozitivní příklad. Těchto tiskovin a pořadů ovšem není mnoho: zmínit mohu například pořad Barvy života, či pořad Ještě jsem tady (Sokačová a kol. 2005: 18).

Cílem mé bakalářské práce je zachycení obrazu seniorů v médiích určených přímo seniorům. Zaměřuji se přitom na ideu aktivního stárnutí, tak jak ji představuje časopis Generace. V první části práce se zaměřím na koncept aktivního stárnutí, v teoretickém i legislativním rámci. Dále se budu zabývat mediálními obrazy seniorů v nejsledovanějších českých médiích a kritickou reflexí idey aktivního stárnutí.

V druhé části práce popíši metodologii a postupy vlastní analýzy. Zvolila jsem si sémiotickou analýzu, která analyzuje obsah v denotativní a konotativní rovině. Kromě primárních sdělení se tedy zabývá i skrytými symbolickými významy a řazením prvků.

Třetí část pak patří samotným výsledkům analýzy. Zde zasadím obsah časopisu Generace do konceptu seniorského občanství, jak jej definuje World Health Organization, též se zaměřím na jazykovou stránku časopisu Generace v kontextu anti-diskriminačních opatření. Budu analyzovat společenské významy, o kterých reprezentace seniorů v daném časopise vypovídá.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Proměny vnímání a podob stárnutí ve společnosti

V před-industriální Evropě byla práce celoživotní úděl všech, kromě několika málo vyvolených, kteří měli zajištěnou existenci ve stáří. Dožít se vysokého věku tedy nebylo příliš velké štěstí, protože to snižovalo šanci jedince na získání zaměstnání vzhledem k jeho čím dál horšímu zdraví. Ti, kteří už nemohli pracovat, se museli spoléhat na záchranu ze strany rodiny nebo dobročinných institucí. Staří nemohoucí lidé tak často končili jako žebráci (Gilleard, Higgs 2005: 5).

V době před průmyslovou revolucí samotný chronologický věk příliš neznamenal, protože důležitější byly faktické fyzické a duševní schopnosti jedince. Do různých etap životního cyklu člověk vstupoval pomocí přechodových rituálů a to až ve chvíli, kdy na ně byl určitým způsobem připraven. Jenomže po průmyslové revoluci tyto rituály nahradila institucionální nařízení, která podle věku vymezují společenskou roli. Schopnost či neschopnost jedince k určitým úkonům se začala přiřazovat na základě chronologického věku. Věk začal hrát čím dál důležitější roli (Vidovičová 2008: 19 - 21).

Jednou z nejdůležitějších změn, jež modernizace přinesla, bylo zavedení důchodového systému. Instituce a věkové normy začaly mimo jiné ovlivňovat začátek a konec pracovní kariéry. Kariéra se tak stala přesně časově vymezenou. Důchodový věk se stal obdobím jistého příjmu a (v rámci možností) volného času (Vidovičová 2008: 19 - 21).

V padesátých letech dvacátého století vznikají podmínky, které umožňují seniorům vnímat důchod jako "období bezstarostnosti". Délka lidského života se prodloužila natolik, že průměrný jedinec strávil v důchodu dlouhou řadu let, navíc v poměrně dobrém zdraví a existenciálně zajištěn. Na základě těchto podmínek zformuloval Laslett v

osmdesátých letech koncept třetího věku. Tento koncept je založen na předpokladu, že teprve tehdy, když má jedinec stálý příjem a nemusí již pečovat o své blízké, teprve tehdy může nastat onen šťastný třetí věk – období svobody a nových životních šancí. Je to věk, kdy je člověk osvobozen "*od zodpovědností produktivního věku, ale není ještě omezen obtížemi stáří*" (Gilleard, Higgs 2005: 1).

První věk je věkem dětství, dospívání a mládí. Jedinec je socializován a stává se plnohodnotným členem společnosti. Druhý věk je spojený se zakládáním rodiny a budováním kariéry. Je to nejdelší období života, které je spojené s péčí a zodpovědností nejen o sebe, nýbrž i o druhé. Člověk v tomto věku pracuje spíše pro druhé (pro zaměstnavatele a rodinu) než pro sebe (Laslett 1989: 144-148).

Třetí věk je prezentován jako "*koruna života*" (Laslett 1989: 152). V rámci třetího věku se člověk může věnovat svým zájmům tak dlouho a tak intenzivně, jak si jenom bude přát. Třetí věk je "odměna" za útrapy věku druhého. Důchod je období "bezčasí" a víc než kdy předtím záleží na subjektivním stárnutí. Koncept třetího věku předpokládá, že senioři důchod vítají jako příležitost zkusit něco nového a naplnit své potřeby seberealizace. Je to období nevídané svobody. Koncept třetího věku předpokládá, že osobní touhy a sny nebyly splněny ve věku druhém (tedy produktivním), nýbrž že se mohou vyplnit až v období věku třetího, kdy je na ně dostatek času (ibid: 144-153).

Po deseti - patnácti až třiceti letech třetího věku přichází věk čtvrtý. Již během třetího věku si člověk uvědomuje blízkost smrti, se kterou se musí vypořádat. Součástí třetího věku je příprava na přechod do věku čtvrtého. Člověk sám musí poznat, kdy je čas přenechat aktivitu jiným a stáhnout se do ústraní. Člověk sám musí rozeznat, co ještě zvládne a kde už jeho síly a schopnosti nestačí. Problém je, že čtvrtý věk často přichází, aniž by si ho člověk uvědomil. Přichází pomalu, postupně a ovlivňuje

rozhodování a jednání aktéra nepozorován. Čtvrtý věk je obávaný a odkládán. Nikdo neví, jak dlouho bude trvat (Laslett 1989: 153-154).

V současné době je věk důležitou komponentou naší společnosti. Společnost i jedinci se k ní vztahují jako k hierarchickému prvku, který uspořádává společnost. V naší společnosti totiž vládne „*ideologie věku*“ (Vidovičová 2008: 14). Tento pojem lze chápat tak, že určité věkové skupiny drží moc, zatímco jiné se jí snaží vydobýt. Prestiž některých věkových skupin je tedy nižší než jiných, přičemž marginalizované skupiny se musí více snažit, aby překonaly svůj handicap (Vidovičová 2008: 15).

Ačkoliv koncept třetího věku předpokládá, že „podzim života“ je to nejkrásnější období, řada lidí považuje za vrcholné období života produktivní věk, kdy zakládají rodinu a „rozjíždějí“ kariéru. Svě opodstatnění to má i ve společenském hodnocení věkových skupin. Mladistvost se stává žádaným ideálem, takřka normou. Média představují hlavně mladé, nebo přinejmenším mladistvé lidi. Třetí věk nikdy nezíská výsadní postavení, bude-li v naší společnosti panovat kult mládí a stárí se bude považovat za prohru (Laslett 1989: 144-152).

Marginalizace seniorů ve veřejné sféře je do značné míry dána také tím, že staří lidé příliš neutrácejí. Důchodci obvykle nejsou bohatí, nepodléhají aktuálním trendům a nedělají žádné velké investice. Všeobecně lze říct, že pro komerční sféru nejsou příliš zajímaví a proto na ně ani příliš necílí (Laslett 1989: 142).

Ideologie věku tvoří podhoubí pro ageismus: diskriminaci na základě věku. Věkovou diskriminaci mohou zažít lidé různého věku v různých životních situacích. Ovšem nejvíce ohroženi jsou v tomto ohledu staří lidé, jejichž věk je sám o sobě stigmatizuje. „*Ve stárí člověk pozbývá většinu svých důvěřivějších společensky ceněných rolí (rolí zaměstnance, manžela/manželky či rodiče)*“ (Trusinová 2012: 6).

Protože stáří je v naší společnosti spojené s negativními stereotypy, lidé, kteří dosáhli určité věkové hranice, svůj věk tají. Různé výzkumy ohledně věkových identit ukazují, že většina lidí se cítí být mladšími, než doopravdy jsou. Jak například dokládá ve svém výzkumu Vidovičová, většina respondentů starších padesáti let sama sebe řadí do kategorie "střední věk", "vyšší střední věk" a "starší". Pouze 40% respondentů starších sedmdesáti let by se označilo za "staré". Identifikace s mladší věkovou skupinou však spíše než odmítání chronologického věku, značí snahu nepatřit do skupiny, která je společensky stigmatizována (Vidovičová 2008: 56-72).

V době, kdy je stárnutí něčím nevhodným a devalvujícím se společnost snaží nalézt recepty jak nestárnout či stárnout co nejmaleji. A právě snahy o prodloužení produktivního věku a odvrácení negativních důsledků stáří, stály i u zrození idey aktivního stárnutí.

2.2 Jak se zrodila idea aktivního stárnutí

Ekonomická aktivita starších lidí klesá, ale jejich počet napříč Evropou narůstá. Společnost se musí s tímto faktem nějak vyrovnat. Nyní jsou senioři v Evropě vnímáni hlavně jako břemeno. Evropská politika se staví k narůstajícímu počtu seniorů negativně, neboť se soustředí na vzrůstající výdaje, které bude muset investovat do sociálního systému. Senioři jsou diskriminováni ve všech složkách společnosti: v politické, společenské i ekonomické.

Po dlouhou dobu sociologické debaty zdůrazňovaly omezení týkající se starších lidí. Tento diskurz se nazýval deficitním modelem. V sedmdesátých a osmdesátých letech byli starší lidé podporováni v časném odchodu do důchodu, protože tím, dle veřejné politiky, pomáhali

snižovat nezaměstnanost mladých. Přelom přišel na konci osmdesátých let, kdy začala populace viditelně stárnout, a bylo zřejmé, že bude třeba změnit stávající ekonomický systém. Tehdy se začal rodit koncept „zdravého stárnutí“ a „produktivního stárnutí“, které mělo povzbudit starší občany k větší finanční i fyzické nezávislosti (Boudiny 2012: 2).

Bylo by žádoucí, aby v Evropě došlo k posunu paradigmat, kdy nejsou staří lidé vnímáni jako "*břemeno*", nýbrž jako "*přínos*" (Vidovičová 2002: 344). Zastánci tohoto paradigmatu prosazují diskurz "*seniorského občanství*". Tento diskurz vnímá seniory jako plnohodnotné členy společnosti, kteří by měli mít právo (a příležitost) se aktivně zapojit do všech politických, ekonomických i občanských aktivit společnosti (ibid).

Filosofii "*seniorského občanství*" přetavily politické programy na filosofii aktivního stárnutí. Hlavními složkami těchto programů měly být: ekonomická aktivita do vysokého věku, odkládání odchodu do důchodu, zdravý životní styl, dobrovolnictví a celoživotní vzdělávání (European Commission 2002 in Vidovičová 2002: 344). Aby člověk prožil spokojené stáří, je třeba mu umožnit pokračovat v aktivním životním stylu a nevynechávat ho v participaci na společenském dění. Aktivní stárnutí má lidem umožnit využít jejich mentální, fyzický a sociální potenciál, a zároveň jim má poskytnout takovou ochranu a péči, jakou budou potřebovat (WHO 2002: 12).

Koncept aktivního stárnutí nahlíží na starší lidi jako na subjekty s vlastními právy, povinnostmi a touhami, kteří mohou plnohodnotně participovat na společenském dění. Snaží se o posun paradigmat, kdy staří lidé nemají být vnímáni pouze jako někdo, o koho je třeba se postarat, a kdo pouze pasivně čeká, jak s ním druzí naloží (WHO 2002: 13).

Koncept aktivního stárnutí není určen jen pro seniory, kteří podle něj mají „aktivně stárnout“, nýbrž je určen celé široké veřejnosti, která má

poskytnout seniorům takové podmínky, které umožňují přetrvávání jejich pracovních, občanských, společenských a zájmových aktivit (Boudiny 2012: 3–5).

Program aktivního stárnutí má nejen povzbudit jedince v péči o sebe, ale také má podpořit mezigenerační solidaritu. Dostupná data ukazují, že stáří samo o sobě není drahé, ale drahá je léčba nemocí spojená s pracovní neschopností a chatrným zdravím. Je levnější nemocem předcházet, než je léčit (WHO 2002: 17).

Program aktivního stárnutí se nedívá na seniory jako na masu. O aktivním stárnutí rozhodují mnohé faktory. Patří sem faktory sociální a ekonomické, fyzické a psychické dispozice jedince a také úroveň zdravotnického a pečovatelského servisu v dané zemi. Mezi společenské faktory patří kultura. V každé zemi lidé stárnou tak, jak je to v jejich zemi (kultuře) běžné. Jedním z nejdůležitějších společenských faktorů ovlivňujících stárnutí je gender. Gender strukturuje společnost napříč všemi národy a strukturuje také způsob stárnutí (WHO 2002: 14-20).

Politika aktivního stárnutí by měla pracovat s individuálními rozdíly. Neměla by plošně nutit všechny občany k co nejdelší aktivitě ve všech oblastech, ale měla by umožnit co nejdéle pracovat a zapojovat se všem, kteří mohou a zároveň o to stojí (Boudiny 2012: 14).

Pokud všechny podmínky budou nahrávat programu aktivního stárnutí (zaměstnavatelé, sociální politika, pracovní trh, zdraví, vzdělání), zapojí se do programu více lidí, což bude mít velice pozitivní následky. Sníží se počet předčasných úmrtí mezi lidmi vyššího věku, stejně jako se sníží počet dlouhodobě nemocných. Dále si bude více lidí užívat spokojeného života i ve starším věku. Více lidí se bude aktivně zapojovat ve veřejné i domácí sféře. A samozřejmě se výrazně sníží náklady na léčbu a péči (WHO 2002: 16).

Jednotlivé politické programy na podporu aktivního stárnutí se liší, ale obecně lze říci, že zatím tyto programy stojí na okraji zájmu, je na ně jen málo peněz a jsou nekoordinované. Když se podíváme na politiky evropských zemí a na příležitosti, které se starším lidem nabízejí na pracovním a společenském poli, zjišťujeme, že senioři, kteří chtějí naplnit ideu aktivního stárnutí ve všech ohledech, narážejí na vážné překážky (Vidovičová 2002: 344-345).

2.3 Politika aktivního stárnutí v České republice

Protože stárnutí obyvatelstva je dlouhodobý fenomén objevující se napříč Evropou, stal se součástí mnoha mezinárodních debat. Začalo to prvním Světovým shromážděním o stárnutí ve Vídni v roce 1982, pokračovalo Zásadami OSN pro seniory a následně byl vytvořen Madridský mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí v roce 2002. Z tohoto mezinárodního základu vyrůstá i česká politická strategie přípravy na stárnutí (MPSV 2003).

První Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007 si dává za cíl: "*vytvořit podmínky pro rovnoprávný a aktivní život seniorů, (...) potírat diskriminaci a sociální vyloučení seniorů*" a "*posilovat mezigenerační solidaritu*" (MPSV 2003). Program se zaměřuje hlavně na ekonomickou sféru a potírání diskriminace seniorů na pracovním trhu (ibid).

Program z let 2008 - 2012 v mnohém navazuje na program předchozí, zdůrazňuje však i osobní seberealizaci. Tedy zapojení seniorů nejen v ekonomické, ale i společenské a duchovní sféře, s důrazem na zdravý životní styl a osobnostní rozvoj. Také zdůrazňuje zranitelnost starší věkové skupiny a zaměřuje se na informovanost a prevenci starších

občanů ohledně ochrany jejich práv, svobod a lidské důstojnosti (MPSV 2008).

V současném programu Ministerstva práce a sociálních věcí dochází ke změně pojmů z aktivního stárnutí na pozitivní stárnutí. Program pro roky 2013 až 2017 se zaměřuje hlavně na zdraví a celoživotní učení. Koncept zdraví je spojen hlavně s prevencí a zdravým životním stylem. V zájmu zachování zdravé populace je nutné dbát na oboje, je tedy třeba hlavně v tomto ohledu zvýšit informovanost obyvatelstva (MPSV 2012: 1).

S konceptem zdraví v tomto programu úzce souvisí i druhý pilíř pozitivního stárnutí, totiž: celoživotní učení. Celoživotní učení znamená nejen vzdělávání na úrovni institucí, ale zahrnuje i neformální vzdělávání a propojování poznatků v praxi. MPSV chce navýšit nabídku vzdělávacích programů univerzit třetího věku, nabídku rekvalifikačních programů a programů dalšího vzdělávání, stejně jako počet dobrovolnických míst v neziskových organizacích.

Nejdůležitější ovšem pro ministerstvo je podpora zapojování seniorů na trhu práce. Ministerstvo si dalo za cíl *"využít celoživotních zkušeností starších občanů a nabídnout jim možnost dalšího pracovního uplatnění skrze rekvalifikace odrážející jejich potenciál"* (MPSV 2012: 4). Senioři by měli mít možnost sami si zvolit odchod do důchodu, zaměstnavatelé by měli vytvářet více flexibilní úvazky a zároveň by měli být od státu finančně podporováni za vytváření vhodných pracovních příležitostí pro seniory. Důchodová reforma totiž sníží důchody, aby byli senioři motivovanější k pracovním aktivitám a přesluhování. Zároveň se však bude snažit pozitivně podporovat zaměstnávání seniorů či jejich vlastní podnikání (ibid 7-12).

2.4 Kritická reflexe aktivního stárnutí

Konceptu aktivního stárnutí lze vytknout dva aspekty. Jednak jeho politicko-ekonomický rozměr, který z něj činí jistou formu státní ideologie, jednak skutečnost, že tento koncept je normativní a ze své podstaty tedy hodnotící (Hasmanová Marhánková 2010).

V současné době se ještě do politiky aktivního stárnutí příliš neinvestuje, ale jak ukazují plány Ministerstva práce a sociálních věcí: doba se změní. Pravděpodobně dojde k opatřením, které trvale změní důchodový systém, jak jej známe dnes.

Domnívám se, že snížení důchodů je nejzásadnější změnou, kterou program přinese. Tato změna zasáhne starší občany nejvíce. Najednou budou aktivní (alespoň na trhu práce), nikoliv proto, že mohou, ale proto, že budou muset. Hlavním cílem celého programu je, podle mého názoru, ušetřit. Myslím, že kdyby tento program nebyl ekonomicky výhodný pro stát, nikdy by se pojem aktivní stárnutí nezačal objevovat v programech ministerstva. Snaha prolomit mezigenerační bariéry i snaha změnit obraz seniorů ve společnosti, je hlavně prostředkem, který má umožnit větší zapojení seniorů na pracovní trh.

Počet ekonomicky aktivních seniorů by měl tedy v příštích letech vzrůstat. Stát se do jisté míry zbaví své finanční odpovědnosti a senioři se budou muset postarat o své ekonomické zajištění vlastními silami. Stát totiž v rámci ideologie věku pracuje s konceptem demografické paniky. Demografická panika vychází z přesvědčení, že materiální kvalita života je přímo ovlivňována věkovým složením obyvatelstva. Tedy, že určité věkové skupiny brzdí ekonomický i sociální pokrok. Ve světle státních politik slouží demografická panika k ospravedlnění „*proti-sociálních*“ politik, například důchodových reforem (Vidovičová 2008: 29). Stát se snaží oprostít od finanční zodpovědnosti za sociálně slabší. A „*v důsledku*

této snahy dochází ke zvyšování důrazu na individuální a komunitní proces“ (ibid).

Domnívám se, že v ostatních sférách aktivita příliš nevzroste, protože občanská i volnočasová aktivita se odvíjí spíše od individuálních a socio-ekonomických charakteristik než od programů státních institucí. Například seniorská centra volného času navštěvují téměř výhradně lidé s vyšším vzděláním ze střední třídy, kteří žili aktivním životním stylem již před dosažením důchodového věku (Hasmanová Marhánková 2010: 218).

Koncept aktivního stárnutí pracuje se stářím v jeho idealizované podobě, tedy jako s obdobím volného času, kdy člověk již nemusí nic, ale může všechno. Podle idey aktivního stárnutí, by měl člověk tento volný čas, co nejlépe využít a naplnit jej co největším množstvím prospěšných aktivit. Tento koncept je hodnotící, protože jasně říká, který způsob trávení stáří je „správný“, a který „špatný“ (Hasmanová Marhánková 2010: 212).

„Správný“ je aktivní životní styl a „špatná“ je pasivita. Rozlišení mezi aktivitou a pasivitou ovšem není tak jednoznačné, jak by se mohlo zdát. *„To, co jedni vnímají jako pasivitu, může pro druhé znamenat aktivitu“* (Parker 1996 in Boudiny 2012: 7). Například sledování televize můžeme vnímat jako pasivní odpočinkovou činnost nebo jako aktivní vzdělávací činnost, například při sledování dokumentů (ibid).

Aktivita v důchodovém věku bývá definována aktivitou v mladém a středním věku, tedy prací, sportem, péčí o druhé. Ovšem tím, že měříme aktivitu starších občanů stejnými měřítky jako aktivitu mladých, se dopouštíme diskriminace (Boudiny 2012: 17). Koncept aktivního stárnutí totiž příliš nebere v potaz skutečné důsledky stárnutí jako je zhoršená pohyblivost (Hasmanová Marhánková 2010: 216).

Politika aktivního stárnutí pracuje s dichotomií: aktivní/pasivní senior. Aktivní (nezávislí) mají být povzbuzováni k ještě větší aktivitě,

zatímco ti, kteří aktivní již být nemohou (závislí na druhých), jsou vnímáni jako přítěž. Přitom přijímat péči ostatních nemusí nutně znamenat vyloučení ze všech životních aktivit (Boudiny 2012: 11). Navíc tím, že definujeme aktivitu jako požadovanou normu, vytváříme propast mezi těmi, kteří aktivní jsou a mezi těmi, kteří aktivní nejsou, protože už například aktivní být nemohou (Hasmanová Marhánková 2010: 217).

Koncept aktivního stárnutí není pro každého, ačkoliv se stává požadovanou normou. Nejdůležitějším předpokladem aktivního stárnutí je ekonomická zajištěnost. Je-li člověk ekonomicky zajištěn má prostředky k tomu věnovat se svým zájmům, navštěvovat vzdělávací zařízení či se společensky angažovat (Boudiny 2012: 10).

Obecně lze říci, že koncept aktivního stárnutí je určen všem, kteří mají dostatek finančních prostředků, času, sil a zájmu. Poměrně úzce je také spjat s vyšším vzděláním – o seniorské aktivity jeví větší zájem lidé středoškolského a vysokoškolského vzdělání (Hasmanová Marhánková 2010). Tedy aktivní stárnutí není nic pro chudé, „nevzdělané“ a nemocné. Vlastně je „šitý na míru“ vyšší střední třídě, která se vyznačuje aktivním životním stylem po celý život.

2.5 Mediální obrazy seniorů

"Pokud chceme říci něco podstatného o jakékoli části naší společnosti, analýzu médií nelze pominout" (Sokačová a kol. 2005: 8).

Média zásadně ovlivňují naše představy o společnosti i o nás samých. Mediální obrazy vnímáme jako skutečné a mediálním sdělením přikládáme takovou důležitost jako by zobrazovala realitu. Mediální sdělení přijímá většina populace nekriticky, média jsou vnímána jako zprostředkovatelé "pravdy". *"Média odrážejí prostředí svého vlivu, přičemž*

jej sama zpětně rekonstruuji" (Sedláková, Vidovičová 2005:4). Dochází tedy k tomu, že média reprodukuje stereotypy a common senseové představy o společnosti a společnost pak tento typ informací přijímá jako skutečnost.

Média se také podílejí na typizaci. Typizace je způsob uvažování, který pomáhá jedincům ve společenské orientaci. Například na základě vzhledu je jedinec schopen druhé společensky zařadit - třeba podle stáří, věku, genderu a způsobu oblékání dokáže určit jejich společenské postavení a rovnou také může očekávat určitý typ chování. Typizace sama o sobě není škodlivá, ale nesmí přejít ve stereotypizaci. Stereotyp přisuzuje určitým skupinám určité (neměnné) charakteristiky, zdůrazňuje rozdíly mezi skupinami a určuje, co je normální a co je deviantní. Stereotyp není založený na osobních zkušenostech jedince, ale všeobecných představách, které panují ve společnosti. Stereotypy bývají vnímané jako pravdivé a jsou hluboce zakořeněné ve společnosti. (Sedláková, Vivodičová 2005: 7).

Média působí na příjemce dvěma způsoby. Jednak přímo, skrz sdělení, která na příjemce působí, jednak zprostředkovaně vlivem "*názorových vůdců*" (významných druhých), kteří si na základě médií utvoří určitý názor a pak ho reprodukuje dál (Sokačová a kol. 2005: 13). Protože média jsou zbraní mocných a velmi účinným ideologickým nástrojem pomáhají šířit demografickou paniku. Zdůrazňováním nejstarší skupiny obyvatel jako ekonomické zátěže a zveřejňováním negativních prognóz spojených se stárnutím populace média vytváří dojem mezigenerační rivality (Vidovičová 2008: 31-34).

Staří lidé se v médiích příliš neobjevují, a pokud se již v médiích objevují, tak většinou v negativních konotacích. Nejčastěji se o seniorech mluví v souvislosti se socio-ekonomickou sférou a kriminalitou. V médiích se též hojně probírá důchodová reforma a zdravotnictví (Sokačová a kol. 2005: 12-33).

V televizním zpravodajství se 80% zpráv týkajících se seniorů zabývá kriminalitou. Nejvíce se o nich mluví jako o obětech zlodějů či násilníků: typický je obraz důvěřivé stařenky, která otevře každému podvodníkovi. Poměrně často se o nich také píše či mluví jako o pachatelích trestných činů (často v souvislosti s dopravními nehodami, které způsobuje jejich pomalost nebo v souvislosti s různými kuriózními zločiny, které odkazují k jejich pomatnému rozumu). Tištěná média zobrazují seniory hlavně jako oběti kriminálních. Stručně shrnuto, ať už kriminalitu senioři páchají, či se jen stávají její obětí, vždy se tak děje v důsledku jejich fyzické či psychické neschopnosti (Sedláková, Vidovičová 2005: 14-26).

Dalším poměrně silným tématem je politicko-ekonomická sféra. Tištěná média se předhánějí ve skeptických odhadech naší ekonomiky v důsledku stárnutí populace. O seniorech se mluví jako o obětech státního systému, protože pobírají nízký důchod a v době neustálého zdražování jsou tedy ohroženou sociální skupinou. Přesto zpravodajské stanice zdůrazňují státní snahu zachovat ekonomickou stabilitu a následně ukazují "nevděčné" seniory, kteří si státních peněz neváží a chtějí by dostávat víc. Typickým mediálním obrazem je nespokojený senior, který si neustále stěžuje na nízký důchod, ačkoliv stát vydává na důchody obrovské sumy peněz. Informace z politicko-ekonomické definují seniory hlavně jako "*příítěž*" a podílejí se tak na nepřátelském postoji k seniorům u majoritní společnosti (Sedláková, Vidovičová 2005: 15-19).

Dalšími většími tématy ze socio-ekonomické sféry jsou "senioři na pracovním trhu" a "senioři jako zákazníci". Noviny píší o starších občanech, kteří nemohou sehnat pracovní místo, a upozorňují na problém ageismu na trhu práce. Také si všímají, že senioři tvoří značnou kupní sílu, kterou trh nevyužívá. Senioři jsou zobrazováni jako "experti na levné zboží", automaticky se předpokládá, že senioři jsou chudí a budou tedy nakupovat tak, aby co nejvíce ušetřili. Média také srovnávají české

důchodce se zahraničními a české charakterizují jako "*chudé a závislé*", zatímco zahraniční jsou "*bohatí a aktivní*". Obraz aktivního a bohatého důchodce ze Západu je však spíše mýtem než převládající realitou (Sedláková, Vidovičová 2005: 19-25).

O seniorech se také mluví v souvislosti s nehodami či tragédiemi, které si obvykle senioři způsobili sami, například sebevražda, nebo požár způsobený neopatrným zacházením s plynovým hořákem. V tisku se píše též o seniorech v souvislosti s pohřešovanými osobami. Buď se ztratilo dítě a prarodič doplní vhodný komentář, nebo se ztratil senior sám. Kromě fyzického vzhledu pak následuje i popis osobnosti, například, že trpí duševní chorobou (Sedláková, Vidovičová 2005: 17-29).

Zpravodajské relace věnují určitou pozornost jubileím významných osobností, či představují úctyhodné kmety (nejstarší Češku, či nejstaršího muže planety). Pokud jsou senioři zmíněni jako aktéři v pozitivním slova smyslu, nejsou ani tak oceněni za to, co dělají, nýbrž je oceňováno to, že vůbec něco dělají. Už tolik nezáleží na tom, zda pěstují citróny, nebo se věnují charitě, společnost je udivena a příjemně překvapena tím, že se vůbec na nějakou činnost "zmohli" (Sedláková, Vidovičová 2005: 17)

Senioři bývají také uváděni v souvislosti s pečovatelskými domy. Tyto instituce jsou na jedné straně zobrazované jako vykořisťující (jistý pečovatelský dům umožnil seniorům získat místo v domě jen za "sponzorský dar"), na druhou stranu ale nabízejí zázemí a chrání seniory před samotou. O seniorech se hodně také mluví v souvislosti s Vánoci, kdy neziskové organizace pořádají seniorské výlety do centra Prahy, nebo se pečovatelský dům postará o hezké vánoční svátky (Sedláková, Vidovičová 2005: 17).

Poměrně málo se o seniorech mluví v souvislosti s kulturou a volným časem. Tyto zprávy většinou popisují snahu převážně neziskových organizací zapojit seniory do veřejného dění. Například

počítačovým kurzem, závodem na elektrických vozících či jinými tradičními i netradičními aktivitami (Sedláková, Vidovičová 2005: 18).

Výjimkou v zobrazování seniorů byl pořad Barvy života, který byl určen přímo seniorům a zaměřoval se na aktivní seniorské osobnosti. Tento pořad byl ovšem spíše okrajovou záležitostí. Česká televize sice začlenila do vysílání pořad přímo pro seniory, aby splnila svoji veřejnoprávní funkci, ale v mediální prezentaci se držela spíše stereotypů. Nepokusila se debatovat téma postavení starších lidí ve společnosti, ani se nepokusila překlenout mezigenerační propast (Sokačová a kol. 2005: 18-23).

V mediálních sděleních se často objevuje ageismus, tedy diskriminace určitých věkových skupin. V případě stáří média automaticky pracují s předpokladem, že se jedná o méněcenné období života. Tedy, že není tak hodnotné jako mládí, či produktivní věk (Sedláková, Vidovičová 2005: 37).

Diskriminovány jsou v médiích muži i ženy. Důchodcům jsou připisovány "ženské" charakteristiky jako je křehkost a nesamostatnost. Překročí-li muž určitou věkovou hranici, přestává být mužný a stává se čím dál víc feminním. "Mužské" charakteristiky jako racionalita a nezávislost jako by se s věkem vytrácely (Woolf 1998 in Sokačová a kol. 2005: 10).

Dalším diskriminačním prvkem je "*infantilizace stáří*" tedy stavění seniorů na úroveň dětí. Infantilizace se projevuje připisováním "dětských" charakteristik dospělým občanům seniorského věku. Mezi typické "dětské" charakteristiky patří bezmocnost, závislost, bezstarostnost a naivita. Děti potřebují někoho, kdo by je vedl a vychovával, a protože samy jsou ještě nekompetentní, musí být pod neustálým dohledem. Tento přístup k dětem je do určitého věku relevantní, ale je-li aplikován na dospělé osoby, je ponižující. Infantilizace stáří jde přímo proti konceptu

seniora jako plnohodnotného člena společnosti: proti ideám seniorského občanství (Sedláková, Vidovičová 2005: 38).

Aby byl mediální obraz seniorů přijatelnější, měli by se novináři řídit určitými anti-diskriminačními pravidly. Podle Eversových doporučení, částečně doplněných Sedlákovou a Vidovičovou (Sedláková, Vidovičová 2005: 41-42), jsou tyto pravidla následující:

Novináři by neměli zmiňovat věk aktérů, pokud to není pro danou zprávu relevantní. Zatím je v médiích normou zdůrazňovat vysoký věk aktérů, zvláště pokud se zprávy týkají kriminality a tato informace dodá sdělení potřebnou "šťávu".

Novináři by se měli vyhýbat ageistickým výrokům a infantilizaci stáří. Neměli by se uchýlovat ke zjednodušující stereotypizaci a neměli by posilovat panující předsudky. Pokud se jedná o seriózní tisk, měli by se novináři vyhnout zprávám bulvárního charakteru. Pro změnu mediálního obrazu seniorů je také nutné, aby se média zobrazovala seniory v širších tématických okruzích: ne převážně v politicko-ekonomické sféře a ve zprávách o kriminalitě.

3 METODOLOGIE

Cílem mé bakalářské práce je zachytit zobrazování stáří v médiích určených přímo pro seniory s důrazem na ideu aktivního stárnutí. Bude mě zajímat, jakými tématy se časopis zabývá, jakým způsobem na seniory apeluje a jak jsou v něm senioři reprezentováni. Ráda bych zodpověděla následující otázky: jak má podle časopisu, který se sám definuje jako periodikum, které si klade za cíl „*vytvářet moderní životní styl pro aktivní život ve stáří*“ (Generace 2012), vypadat aktivní senior? Kterými aktivitami se má zabývat? Kdo takto koncipovanou ideu aktivního seniora (ne)může naplnit? V jakých aspektech může být tato idea přínosná či problematická? Kdo ideu aktivního seniora nemůže naplnit?

Pro svou práci jsem si vybrala sémiotickou analýzu. Sémiotická analýza vychází z předpokladu, že veškerá lidská komunikace se odehrává ve znacích, které nesou určité sdělení. "*Znak je základní fyzický nositel významu v jazyce - zvuk nebo obraz, který slyšíme nebo vidíme a který obvykle odkazuje k nějakému předmětu nebo aspektu reality, o němž si přejeme komunikovat*" (McQuail 1999: 277). Znaky jsou symbolická sdělení, která nesou informace o dané kultuře. Členové určité kultury přikládají znakům a konceptům podobné významy a proto je i podobně interpretují. Jsou to "*sdílené významy*" (Hall 1997: 2-4). Kulturní významy musí používat znaky, aby mohly být sdíleny (ibid: 37).

Znaky jsou označující a to, co se skrývá za nimi je označované. Ovšem označující nemusí vždy pro všechny znamenat totéž co označované. Sémiotická analýza se snaží analyzovat obsah v jeho symbolické rovině a odhalit skryté významy sdělení, případně nabourat mýty (Trampota, Vojtěchovská 2010: 118).

Sémiotika analyzuje jazyk ve smyslu kulturních diskurzů. Sémiotický přístup se zaměřuje na to, jak se utváří reprezentace určitého tématu skrz jazyk, zatímco diskurzivní analýza se zaměřuje na širší

společenské významy: příčiny a důsledky reprezentace. Sémiotická analýza pracuje s mediálním sdělením v několika rovinách. Denotativní úroveň je jednoduše popisná, zatímco konotativní úroveň se zaměřuje na způsoby, jakým je sdělení v dané kultuře čteno (Hall 1997: 6-38). Denotativní úroveň analýzy se zabývá primárními významy, které nám mediální sdělení předkládají. Například kdo mediální sdělení říká a co je jeho obsahem. U analýzy je dobré si zaznamenávat technické kódy, například jazyk (spisovný/nespisovný, trpný/činný rod), u televizního vysílání i například hudbu. Druhým stupněm analýzy je konotativní úroveň. Konotativní úroveň se zaměřuje na symbolická sdělení, které je v dané kultuře zvykem interpretovat určitým způsobem. Třetí úroveň analýzy tvoří "*sledování výběru určitých prvků a jejich řazení*" (Trampota, Vojtěchovská 2010: 121).

Uspořádání prvků může být buď paradigmatické nebo syntagmatické. Paradigmatické uspořádání zkoumá binární opozice znaků a jejich četnost zastoupení. Syntagmatické uspořádání řeší pořadí znaků na horizontální úrovni. Například řazení slov ve větě, nebo řazení reportáží v televizním zpravodajství (Trampota, Vojtěchovská 2010: 121-123).

Ve své bakalářské práci pracuji se seniorským časopisem Generace, neboť je zacílen přímo na seniory a idea aktivního stárnutí je jeho hlavní náplní. Na rozdíl od ostatních life-stylových magazínů má tedy poměrně úzce věkově specifikovanou skupinu čtenářů, ke kterým promlouvá. Samotný časopis se na svých webových stránkách profiluje následujícím způsobem:

"Celobarevný dvouměsíčník je určen začínajícím i pokročilým seniorům. Povzbuzuje seniory k aktivitě a přináší aktuální informace i historická témata. Pomáhá nacházet cesty ke zkvalitnění a zpestření jejich života. Čtenářský okruh je široký. GENERACE vytváří moderní životní styl pro aktivní život ve stáří." (Generace 2012).

Analyzuji šest čísel tohoto časopisu. Protože je tento časopis dvouměsíčník, rozhodla jsem se analyzovat jeden celý ročník tohoto časopisu. Zvolila jsem rok 2011, protože je nejaktuálnějším kompletním ročníkem: v roce 2012 totiž časopis z ekonomických důvodů přestal vycházet. Ráda bych analýzou zachytila "jeden rok života aktivního seniora" v moderní době. Zajímalo by mě, jakými aktivitami se má senior v průběhu roku zabývat a zda (a jak) se reprezentace seniorů v průběhu roku mění.

Analýzu jsem dělala v několika krocích. Napřed jsem časopisy přečetla a dělala si průběžné poznámky. Vypisovala jsem si, jakými tématy se zabývá, jakým způsobem ke čtenářům promlouvá, a jakým jazykem je napsán. Zaměřovala jsem se na reprezentaci nejen seniorů, ale i ostatních věkových skupin.

Pak jsem udělala tématickou a jazykovou analýzu, která byla spíše denotativní a zabývala se především primárními významy. Následovalo druhé čtení, kdy jsem se zaměřovala na vztah reprezentace seniorů a idey aktivního stárnutí. Také jsem porovnávala zobrazování seniorů v kontextu anti-diskriminačních novinářských opatření. Zajímalo mne, jakým způsobem se časopis vyhraňuje oproti mainstreamovým médiím a co reprezentace aktivního seniora vypovídá o naší společnosti.

Zběžně jsem udělala i obrazovou analýzu, kdy jsem si prohlédla fotografie v jednotlivých číslech a zaměřila se na dojmy a symbolické významy, které mají fotografie konotovat. K časopisům jsem se opakovaně vracela, abych se ujistila, že je má úvaha založená na empirickém základu a nikoliv jen na dojmech. Práce měla cyklický charakter: postupovala jsem od teorie k vlastní analýze a naopak. Zabývala jsem se časopisem tak dlouho, dokud jsem neměla pocit teoretické nasycenosti.

4 ANALYTICKÁ ČÁST

4.1 Idea aktivního stárnutí v podání časopisu Generace

"Když člověk zvyšuje svoji hodnotu - vzdělává se, něco umí, má přátele a kamarády, pěstuje si zájmy a koníčky, má dobré rodinné zázemí, potom v kritické chvíli není sám, má se o koho a o co opřít, nachází snadněji útěchu" (MUDr. Raboch in R2011/1: 37-38)¹

Časopis Generace je určen moderním seniorům a jeho cílem je podporovat ideu aktivního stárnutí. Idea aktivního stárnutí podle WHO zahrnuje: ekonomickou aktivitu do vysokého věku, odklad odchodu do důchodu, zdravý životní styl, participaci na společenském dění, celoživotní vzdělávání a dobrovolnické či relaxační volnočasové aktivity a mezigenerační solidaritu (WHO 2002). Časopis Generace se věnuje jenom některým z výše zmíněných aspektů. Jedná se především o zdravý životní styl, celoživotní vzdělávání a volnočasové aktivity.

Čím se tedy má aktivní senior podle časopisu Generace v průběhu roku zabývat? Na základě přečtení jednoho kompletního ročníku jsem roztřídila témata časopisu na tři hlavní témata: volnočasové aktivity, zdraví a vzdělávání. Reprezentace seniora se v průběhu roku v podstatě nemění, mění se jenom činnosti, kterými se má zabývat: jsou to především sezónní zahradnické práce a dodržování různých tradic či svátků.

Mezi volnočasové aktivity řadím aktivity kulturní, sportovní, odpočinkové a vzdělávací. Do této kategorie řadím i domácí práce jako je zahradničení či vaření, které lze v určitém kontextu považovat za zálibu a jejich vykonávání může přinášet potěšení.

---

¹

Generace, ročník 2011 /číslo 1: strany 37-38

Senioři se v rubrikách dozvědí, kam mohou zajít do kina, divadla či na přednášku. Také se dozvědí, jak pěstovat či sbírat léčivé i domácí rostliny, a jak z nich vyrobit léčivý čaj či mast. Rovněž jsou informováni o seniorských centrech napříč republikou a dozvídají se, jaké kulturní a společenské akce proběhly v minulých dvou měsících. Také dostanou "*tip - kam na výlet*", většinou je redaktoři informují o českých hradech a zámcích. Rubrika o módě bývá poměrně opomíjená, v některých číslech úplně chybí, nebo je spojená s rubrikou "Malovaná pohlazení". Zato recepty na tradiční či exotická jídla naleznou čtenáři v každém čísle.

V kategorii "zdraví" se senioři dozvědí, jak o sebe celkově pečovat. Dozvědí se, jak by měli cvičit a jak by měli jíst, jak často chodit na preventivní prohlídky a také "*kdy myslet na návštěvu odborníka*". Nechybí ani rady, jak se vyrovnat s úzkostí či se ztrátou partnera. Kromě poznatků západní medicíny jsou čtenáři též seznamováni s alternativní medicínou. Například s indickou ájurvédou - vědou o dlouhém životě - kde se například dozvědí, jaký typ stravy a cvičení je pro ně vhodný na základě jejich tělesné konstituce. Také jsou informováni o různých nevšedních terapiích například rattusterapií (terapií s krysami) či arteterapii (terapii vlastní výtvarnou tvorbou). Rovněž rubriky o pohybu se drží "východní filozofie" a představují čtenářům například tradiční čínské cvičení "osm kusů brokátu" či tchaj-t'i.

Kategorie "vzdělávání" je obsahově nejpestřejší. Vzdelávání v podání Generace často brousí do minulosti: do historie hradů a zámků či do tradic a zvyků, které se na našem území dodržovaly či se stále dodržují. K minulosti se také redaktoři vrací přes připomínky významných jubileí, ať už se jedná o významná historická data (jako je třeba konec světové války), nebo slavné osobnosti, které by v daném měsíci oslavily narozeniny. Čtenáři se kromě poučení o časech minulých dozví i praktické rady do běžného života, třeba jakým způsobem se píše závěť, jak vyhledávat na internetu dopravní spoje, jak zařídit pohřeb, nebo jak

nakládat se starožitnostmi. Kromě těchto tipů se čtenáři dozvědí i zajímavosti z různých koutů světa v rubrice "cestopis" či se dozví o původu jmen a o charakteristikách jejich nositelů v rubrice "jména".

V celém čísle je jen jedna stránka věnována rubrice "Ekonomika", kde se probírají například půjčky či zaměstnávání starších lidí. Mimo rubriku "Ekonomika" se v časopise Generace probíraly politicko-ekonomické novinky v roce 2011 jen dvakrát: jednou v souvislosti s důchodovou reformou, podruhé v souvislosti se změnou financování českých lázní (R2011/3: 42-44)².

K ostatním dimenzím aktivního stárnutí se časopis vyjadřoval jen okrajově. K tématu participace na společenském dění se časopis Generace v podstatě nevyjadřoval vůbec. Za čestnou výjimku mohu považovat článek "Proč moderní člověk neumí stárnout", kde autor stručně popsal mezinárodní konference o stáří i zásady pro seniory podle OSN (R2011/5: 29).³ Ačkoliv časopis nepopírá, že situace seniorů v současné době není snadná, nenabízí žádná celospolečenská řešení, ani nevybízí čtenáře k politické aktivitě. Na místo toho čtenářům radí, co mají dělat ve volném čase a jak se udržovat zdraví. Na všechny starosti nabízí univerzální řešení, kterým je pozitivní přístup k životu. Jak radí jedna z redaktorek: "*pokud nás něco štve, a nejde o život, na všechna běžná trápení funguje nejlépe úsměv. Srdečný a opravdový.*" (R2011/4: 60).⁴

4.2 Generace ve světle stereotypů

Časopis se staví do role alternativního média, které chce zobrazovat seniory jako aktivní subjekty, poměrně často však staví na negativních stereotypech, které se objevují i mainstreamových médiích.

² Generace, ročník 2011 /číslo 3: strany 42-44

³ Generace, ročník 2011 /číslo 5: strana 29

Například článek s nadpisem "*Opět podvodník a důvěřivost*" - vypráví příběh starého muže, který falešného údržbáře "*důvěřivě zavedl k vodoměru a šel do ložnice pro peníze,*" přičemž "*po jeho odchodu zjistil, že společné úspory ve výši 86 tisíc si vykutálený podvodník odnesl s sebou*" (R2011/1: 41).⁵ Příliš alternativně se nejeví ani slova europoslankyně Olgy Sehnalové, která představuje seminář určený seniorům, kde se dozví, jak se bránit podvodníkům. O seniorech přitom mluví jako o „*nejvíce ohrožené skupině obyvatel*" (R2011/3: 25).⁶ Časopis občas též nechává promluvit seniory v poněkud stereotypním tónu. Podporuje tak představu seniora, který zamrzl v hlubokém socialismu (kdy o něho bylo postaráno) a stěžuje si na neduhy současné demokracie (kdy se o sebe musí starat sám). Například citují dopis čtenářky, která uvádí: "*vzpomínám s nostalgií na socialistické polotovary. Nebyl sice takový výběr, ale pro nenáročné zákazníky s malou spotřebou masa to bylo moc dobré*" (R2011/1: 39).⁷

Stereotypní výroky se nevyhnuly ani generaci mladší. Například v článku o módě zaznělo: "*vůbec už vlastně nezáleží na trendech - ty přenecháme mladým ještě nevyhraněným blázinkům, hledajícím sami sebe a své konfekční hadříky v přecpaných prodejnách oděvů cizích proveniencí (...)*"(R2011/2: 47).⁸ Kritické výroky se týkaly i současných dětí. V článku o tradicích zaznělo, že české děti si místo tradičních dušiček oblíbily americký halloween, o kterém ale ani neví, proč se slaví: je to pro ně jenom příležitost vzít si kostým (R2011/5: 56-57),⁹ či jsou děti kritizovány za to "*že nezdraví*" (R2011/5: 59).¹⁰

Ačkoliv idea aktivního stárnutí staví na konceptu mezigenerační solidarity, časopis Generace tuto zásadu příliš nedodržel. Například

---

⁴ Generace, ročník 2011/ číslo 4: strana 60

⁵ Generace, ročník 2011 /číslo 1: strana 41

⁶ Generace, ročník 2011/číslo 3 :strana 25

⁷ Generace, ročník 2011 /číslo1: strana 39

⁸ Generace, ročník 2011 /číslo 2: strana 47

⁹ Generace, ročník 2011 /číslo 5: strana56-57

¹⁰ Generace, ročník 2011 /číslo 5: strana 59

dramatický nadpis "V Česku se stupňuje mezigenerační bitva o práci", informoval o mladých lidech, kteří "vyčítají seniorům, že jim berou práci.", článek dále informoval, že tato představa je mylná, a že zaměstnavatelé si čím dál častěji vybírají důchodce, protože jsou "spolehliví a s dlouholetou praxí" (R2011/2: 16).¹¹ Mladí lidé jsou zobrazováni jako někdo, kdo si příliš neváží starších lidí a tradic, například tím, že si oblíbili pohřeb bez obřadu. "Ale pohřeb bez rozloučení se zesnulým, dnes tak častý, ukazuje na velkou pýchu potomků a na nedostatek úcty k člověku, ke kterému měli blízko, pokud ovšem pohřeb bez obřadu nebyl výslovným přáním zesnulého" (R2011/3: 8).¹²

Není to jenom tím, že by mladí byli špatní, špatná je totiž i tahle "konzumní" a "uspěchaná" doba (R2011/4: 5),¹³ která nepřeje rodinným vazbám a tradicím, stejně jako poctivé domácí práci (R2011/5: 24-25).¹⁴ Redaktoři utvrzují čtenáře ve stereotypních představách a občas viní ze zhoršené kvality života v seniorském věku "špatnou dobu". Naštěstí lze dobře žít i ve špatné době. Stačí se jenom na všechno podívat s nadhledem, zasmát se a s chutí se pustit do (jakékoliv) práce

4.3 Jazyková a anti-diskriminační opatření

Předpokládala jsem, že časopis Generace se bude ohledně reprezentace všech věkových skupin držet Eversových zásad pro novináře, tedy zásad, které vylučují ageismus a diskriminaci. Tyto zásady podrobněji uvádím na straně dvacet čtyři. Ve stručnosti je lze shrnout následovně: novináři by se měli vyhýbat ageistickým výrokům, zmiňování věku aktérů a infantilizaci stáří. Též by o stáří měli psát v širších tématických okruzích a nezaměřovat se jen na jednu sféru.

¹¹ Generace, ročník 2011 /číslo 2: strana 16

¹² Generace, ročník 2011/číslo 3:strana 8

¹³ Generace, ročník 2011 /číslo 4: strana 5

¹⁴ Generace, ročník 2011 /číslo 5: strany 24-25

Co se týče výběru témat, Generace se zabývala především volným časem a zdravím. Tedy témata, která jsou v ostatních médiích v souvislosti se seniory opomíjena. Na rozdíl od mainstreamových médií zobrazuje seniory v jiných tématických okruzích než jen v politicko-ekonomické sféře a zprávách o kriminalitě. Jiným výběrem témat pomáhá budovat odlišný obraz seniorů, než jaký nabízí nejsledovanější česká média (Sedláková, Vidovičová 2005: 41-42). Též zásadu o neuvádění věku redaktoři poměrně pečlivě dodržovali. U rozhovorů s osobnostmi neuváděli věk s výjimkou narozenin aktérů či jiných jubileí.

Ageistické výroky týkající se starší generace se v člancích občas objevily, většinou však ne z úst redaktorů, nýbrž z úst významných osobností či odborníků. Ageistické výroky v časopise ale obvykle nebyly cíleny na seniory, nýbrž na mladou generaci.

Za největší problém ale považuji infantilizaci stáří, která se v časopise objevovala v poměrně hojně míře. Například reportáž z ozdravného pobytu pro parkinsoniky obsahovala připodobnění seniorů ke školákům: „*Jak ženy, tak i muži se zapojili do činnosti (výroba plastických obrázků), která ve mně vyvolala vzpomínky na školní družinu, kde jsme vytvářeli hodně zajímavých věcí.*“ (R2011/3: 35).¹⁵ Daleko více se ovšem objevovala infantilizace v jazykové stránce časopisu.

V člancích se totiž často objevovaly zdobněliny a "pohádková" přirovnání či metafory. Například článek s nadpisem "*Medvídek Pú včelky podcenil*", který informoval čtenáře o využití včelích produktů ve farmaceutických výrobcích. Článek končil tvrzením "*Včelky to s námi prostě myslí opravdu dobře!*" (R2011/2: 43).¹⁶ Či rubrika "Tipy pro vás - Kam na výlet?", kde se pohádková přirovnání či zdobněliny užívaly často např.: "*Při troše pohádkové fantazie by se mohlo zdát, že poličky vymodelovaly děti obrů obývajících skalní doupata v přilehlých*

¹⁵ Generace, ročník 2011/číslo 3: strana 35

¹⁶ Generace, ročník 2011 /číslo 2: strana 43

roklích"(R2011/3: 58-59),¹⁷ nebo "*Bronzová socha rozkošného mimozemšťánka, který pláče, že se ztratil, byla na svah u hotelu umístěna v červenci loňského roku.*" (R2011/4: 58-59).¹⁸ Narážek na pohádkové postavy nebyla však ušetřena ani právní poradna či rubrika o pořekadlech např.: "*Jistě si mnozí z vás vzpomenu na bledou nanicovatou princeznu Zubejdu z pera Karla Čapka...*" (R2011/2: 17).¹⁹ Takový styl jazyka ovšem nejen, že nepodporuje ideu seniorského občanství, nýbrž jde přímo proti ní a pomáhá reprodukovat negativní stereotypy, které jsou se stářím spojené. Infantilní metafory evokují představu infantilního seniora - tedy člověka nevyzrálého a nesvéprávného, se kterým bude zacházeno jako s dítětem (Hockey, James 1993: 11).

Jestliže v běžných médiích jsou senioři podreprezentováni, v časopise *Generace* jsou (celkem pochopitelně) nadreprezentováni. Většinu fotografií, na kterých jsou zachyceni lidé tvoří právě fotografie seniorů. Snímky mají reportážní charakter, většinou jsou na nich zachyceni "senioři v akci": například při startu závodu *Seniorská míle*, jako herci v divadle či při vaření v kuchyni. Fotografie nejsou nijak zkrášlované ani retušované s výjimkou reprezentativní fotografie na obálce. Mladí lidé se na fotografiích příliš neobjevují. Pravidelně se v časopise objevují pouze staré černo-bílé snímky mladých sportovců či herců/hereček, kteří dnes patří již ke generaci seniorů. Dvakrát se též objevily větší snímky mladší generace v rubrice o cvičení, jinak byli mladí lidé na snímcích zachyceni spíše jako náhodní kolemjdoucí či řadoví účastníci kulturní akce. Též mladí lidé jsou zobrazováni spíše civilně, obyčejně a ne příliš vyzývavě. Výjimkou byla jen jediná menší fotografie Marilyn Monroe, která je výrazně nalíčená a svůdně mhouří oči na čtenáře. Fotografie se objevila v rubrice připomínající jubilea slavných osobností.

---

¹⁷ *Generace*, ročník 2011/číslo 3: strany 58-59
¹⁸ *Generace*, ročník 2011 /číslo 4: strany 58-59
¹⁹ *Generace*, ročník 2011 /číslo 2: strana 17

Generace tedy zobrazuje převážně běžné seniory v běžných situacích. Vymyká se tak obrazu mainstreamových médií, která zobrazují seniory jako všeobecný problém, oběti či pachatele kriminality, nebo „nestárnoucí hvězdy“. Po obrazové stránce seniory nijak neidealizuje, nedělá je krásnějšími, atraktivnějšími nebo mladšími. Slavná herečka je vyfocena stejně civilně jako neznámá seniorka na vycházce. Generace tak svým zobrazováním seniorů vyplňuje jakousi mezeru nastolenou středním proudem. Senioři v jejím podání nejsou ani bezmocní chudáci, ani oslnivé hvězdy. Jsou to prostě obyčejní lidé, kteří zestárli, ale pořád ještě mají dostatek sil na to, aby se podíleli na různých aktivitách.

4.4 Kritická reflexe obrazu seniora v podání časopisu Generace

4.4.1 Kdo je aktivní senior

Jak vykresluje ideál aktivního seniora časopis Generace? Ideální aktivní senior má vždycky úsměv na tváři a nechybí mu životní nadhled. Důkladně dbá o své zdraví, a to jak formou zdravého životního stylu, tak i formou preventivních prohlídek či řádným léčením svých neduhů. Také se rád dozvídá nové informace, především praktické rady a různé zajímavosti ohledně historie a lidových tradic. S oblibou chodí na kulturní akce, zvláště ty, které jsou určené seniorům. Nikdy se nenudí, moc nemarodí a jen málokdy je smutný. Je spokojený se životem jaký žije, protože má množství aktivit, které ho naplňují. Občas cítí nostalgii po starých dobrých časech, protože mu nevyhovuje dnešní hektická doba. Ale smutky snadno zahání usilovnou aktivitou a pozitivním přístupem k životu. Navdory věku je stále svěží a mladý na duchu.

Když ale půjdeme dál, než za denotativní úroveň analýzy, můžeme si všimnout poněkud zneklidňujícího poselství, které časopis předkládá. Vzhledem k tématickým okruhům časopisu bychom se dozvěděli, že je

určen spíše konzervativním čtenářům, protože redaktoři se vyhýbají kontroverzním tématům. Čtenář, jak jej zobrazuje Generace příliš nechce měnit svůj světonázor, daleko více jej uspokojuje, když je mu předkládáno to, co už dávno ví: lidové moudrosti a stereotypy. Také bychom zjistili, že senioři jsou spíše smutní a úzkostliví, protože časopis je neustále vybízí k úsměvu a pozitivnímu přístupu k životu. Takto o seniorech promlouvají i odborníci v časopisech citovaní. Například MUDr. Raboch: "*Nejtypičtějším sebevrahem, který skutečně dokoná sebevraždu, je právě starý člověk, který žije sám, izolovaný, bez větší psycho-sociální podpory, bez známých a příbuzných. Navíc trpí nějakou vážnou tělesnou chorobou a samozřejmě depresí*" (R2011/1: 37-38).²⁰ Ačkoliv čtenáře vybízí k veselosti, články příliš vtipné nejsou. Redaktoři se snaží o laskavý humor, který nikoho neurazí a často si vypomáhají "úsměvnými" přirovnáními z pohádek.

Časopis tedy předpokládá, že moderní senioři jsou spíše pasivní, smutní a úzkoprsí. K aktivitě je motivuje pozitivními příklady aktivních osobností a dává jim tipy na různé činnosti, kterými by se mohli zabývat. Aktivita je žádoucí ideál, kterého by měli čtenáři vlastními silami dosáhnout. Je to individuální proces a každý to zvládne, pokud se bude dost snažit.

Jak je vidět, šťastné stáří je v podstatě individuální volba. Dobu změnit nemůžeme, ale můžeme změnit sebe právě prostřednictvím aktivit. Každý může být zdravý, pozitivní, aktivní a šťastný, bude-li se dost snažit. Je jenom na nás jak zestárneme.

4.4.2 Kdo není aktivní senior

"*Aktivita ve vysokém věku se jeví jako univerzálně dobrá*", protože působí jako opak k "*pesimistickým stereotypům úpadku a závislosti*" (Katz

²⁰

Generace, ročník 2011 /číslo 1: strana 37-38

2005: 121). Většina gerontologů vyzdvihuje aktivitu jako zázračný lék, který pomáhá jedincům vyrovnat se s nemocí, neschopností, osamělostí či jinými traumaty, které stáří přináší. Ideální stáří je spojené s morálkou, disciplínou, zdravím a nezávislostí (ibid: 127). Tohoto konceptu se drží i časopis Generace.

Jak uvádí jedna redaktorka: *“Stárnu, ano, jako všichni musí zestárnout. Jenže já budu vzdorovat. Nenechám se položit. Dědici a důchodový úřad musí mít ještě dlouho trpělivost. Jakápak stará bába? Všem ještě ukážu! Začnu o sebe mnohem více pečovat a nic nevynechám!”* (R2011/6: 62).²¹

Aktivní senior má svůj protipól v podobě pasivního seniora. Podle časopisu Generace je pasivní senior ten, kdo *„se nechal položit“* (R2011/6: 62).²² Pasivní senior je spojený se všemi negativními stereotypy týkajícími se stáří. Nic nedělá, jenom uspokojuje své základní potřeby a přežívá. Je hodně nemocný, hojně si stěžuje a je starý na duchu i na těle. Poddává se procesu stárnutí bez boje, nehodlá mládnout, pracovat na své svěžesti a radovat se ze života. Nechce pracovat, nechce se vzdělávat a nemá záliby, kterým by se věnoval. Má málo energie a k životu se staví negativně.

“Většina gerontologů a politických diskurzů označuje aktivitu za pozitivní, naproti tomu pasivita je spojována se závislostí, nemocí a osamělostí” (Katz 2005: 136). Neustálá aktivita znamená ve stáří osobnostní růst. Lidé, kteří se nechtějí zapojit do vnějších aktivit jsou považováni za problémové. Pasivní senior je totiž obávaná postava. Žádný normální člověk nechce být pasivním seniorem. Generace vyzývá čtenáře k aktivitě, aby se z nich nestali pasivní senioři. Být dobrovolně pasivním seniorem je totiž bráno jako znak morální pokleslosti. Aktivní chování v důchodu získalo morální rozměr. Naproti tomu nemoc,

²¹ Generace, ročník 2011 /číslo 6: strana 62
²² ibid

neschopnost a pasivita získala příděch něčeho nemorálního a nepatřičného (ibid: 124-138).

Redaktoři časopisu Generace se staví k aktivitě a pasivitě jako k individuální volbě. V aktivitě seniorovi nebrání jeho chatrné zdraví (za které si koneckonců může sám, protože se málo snažil), nízký socio-ekonomický status ani povinnosti na poli rodinném (například péče o nemocného manžela či stárnoucí rodiče). Aktivita je totiž především rozhodnutí, a kdo se jednou rozhodne, neměl by se nechat odradit vnějšími překážkami.

Rozhodnout se pro pasivitu je "špatné", protože to svědčí o pohodlnosti aktéra a o jeho nedostatku ambicí. Pasivitou senior světu ukazuje, že nechce dělat víc, než musí. Že nemá zájem participovat na nějakém společensky prospěšném projektu, že už se nechce učit nové věci, a že mu nevádí jen odpočívat a nechat se živit státem. Jenomže v době neoliberálních politik je právě nedostatek ambicí, pohodlnost a závislost považována v podstatě za hřích. Ideologie aktivního stárnutí je neoliberální a vyhrazuje se proti péči sociálního státu (Katz 2005: 136).

Časopis Generace se drží rozšířené ideologie a pasivita se v jeho podání stává individuálním proviněním. Pasivní senioři jsou za svou nečinnost potrestáni špatnou náladou, společenskou izolací, špatným zdravotním stavem a stigmatizací. Kdo se „oddává zahálce“, musí počítat s důsledky.

4.4.3 O čem se nepíše: pasivita jako součást stáří

Generace v souladu se všeobecně uznávanou ideologií považuje aktivitu ve stáří v podstatě za nutný předpoklad spokojeného života. Předpokládá, že staří lidé odchodem z pracovního trhu trpí a připadají si nepotřební. Aktivita má dát životu nový smysl a má zabránit pocitům frustrace. Nicméně jak ukazují výzkumy Stanleyho Halla, odchod do

důchodu nemusí být stresující a nemusí být spojený s množstvím aktivit. Jeho respondenti uvedli, že jsou v důchodu spokojeni a vyhovuje jim trávit většinu dne v posteli (Hall 1922 cit. dle Katz 2005: 126).

Je třeba také zmínit, že koncept aktivního stárnutí se drží tradičních konvencí a středostavovské morálky. Za aktivitu se nepočítá například sex, spánek po obědě ani pití alkoholu (Katz 2005: 131). Na aktivitu je třeba tedy mít určité finanční prostředky, energii, čas a určitý společenský přehled. Pouhé udržování společenských vazeb a odpočinek tedy nejsou plnohodnotnými aktivitami. Tento koncept tedy utvrzuje předpoklad, že aktivita je v podstatě doménou vyšší třídy, jenž disponuje kulturním i finančním kapitálem.

Kromě lidí, kteří se dobrovolně uchýlili k pasivitě (a byli tak spokojeni), opomíjela Generace ještě jednu skupinu lidí. Byli to lidé, kteří být aktivní nemohli, ani kdyby se doopravdy snažili: lidé těžce a neléčitelně nemocní. Časopis nepopíral, že stáří je spojeno s nemocemi, ale nemocem se dá předejít zdravým životním stylem a pozitivní myslí. Můžeme žít šťastně a aktivně třeba až do devadesáti jako paní Žáková, která stále hýří energií a vede seniorský sbor (R2011/2:12).²³

Časopis opěvoval krásy třetího věku a raději mlčel o věku čtvrtém spojeném s těžkými nemocemi a umíráním. Jeden čtenář popsal koncept třetího věku v kontextu seniorských domovů následovně: (v domovech důchodců) *"se senioři připravují k odchodu na onen (lepší) svět, což zrovna není důvod k veselí, ani k smíchu. Proto zde často panuje pochmurná nálada, natruc propagandě, která se snaží veřejnosti vsugerovat názor, že život v Domovech je klidným, radostným a slunným prožíváním podzimu života"* (R2011/1: 60).²⁴ Redakce by pravděpodobně dopis nezveřejnila, kdyby též neuváděl: *"Mně se díky vlastním*

²³ Generace, ročník 2011 /číslo 2: strana 12

²⁴ Generace, ročník 2011 /číslo 1: strana 60

netradičním metodám a způsobům podařilo dosáhnout stavu, který se dá nazvat 'klidné a spokojené stáří' (...) " (ibid).

Zkrátka senioři se musí snažit, aby jejich stáří bylo šťastné, plné prožitků a různých aktivit. Musí se snažit něčeho dosáhnout, aby poslední období jejich života bylo přínosné pro ně i pro společnost. Smíření se s vlastním stárnutím, úbytkem sil a závislostí, není důkazem moudrosti, nýbrž lenosti. Pasivita by neměla být cestou k pokojnému stáří, nýbrž nejzazší životní strategií určenou pro lidi skutečně bezmocné.

5 ZÁVĚR

Aktivní stárnutí, jak jej předkládá Generace, se zaměřuje hlavně na volnočasovou složku. Senioři se mají především věnovat domácím pracím, učit se nové věci, chodit na kulturní akce a pečovat o své zdraví. Aktivní senior má být v první řadě pozitivní, poté zdravý a výkonný. Nikdy se nesmí poddat sebelítosti a nemocem a nikdy se nesmí přestat snažit o aktivitu. Aktivní stárnutí je individuální proces, který může naplnit každý, kdo se bude dost snažit.

Ačkoliv senior je samostatný a plnohodnotný člen společnosti, promlouvá časopis Generace k seniorům tónem a jazykem, jenž představě emancipovaného seniora odporuje. Používá totiž infantilní jazyk a infantilní metafory, které degradují seniory do pozice dětí. Časopis promlouvá v klidném konejšivém tónu a povzbuzuje seniory k aktivitě a úsměvu. Jako by předpokládal, že senioři primárně nejsou ani aktivní, ani tak úplně dospělí a potřebují laskavou ruku, která by je vedla.

Časopis působí dojmem, že navzdory konceptu aktivního stárnutí, ani sami redaktoři nevěří, že běžní senioři aktivně stárnou. Ačkoliv časopis se snaží vyhranit vůči mainstreamovým médiím, stejně jako ona média opakuje hluboce zakořeněné stereotypy a vytváří dojem mezigenerační rivalry. Aktivitu a optimismus doporučují plošně všem seniorům, bez ohledu na věk, zdraví a socio-ekonomický status. Odchyluje se tak od idey definované WHO (World Health Organization) Dochází ke zjednodušení, kdy je aktivita ordinována a doporučována všem, bez ohledu na další charakteristiky.

Co lze ještě Generaci vyčíst je mezigenerační segregace. Protože je určen seniorům, nutně musí dojít k vymezení na „my“ (staří a moudří) a „oni“ (mladí a nerozumní). Navíc senioři různých tříd, etnik, vzdělání a věku mají jen málo společného. Podobné je činí hlavně to, že byli vychováni ve stejném historickém kontextu, což se může projevat

podobnými stanovisky k určitým jevům (Revenson 1988 in Sokačová a kol. 2005: 10). Redaktoři předpokládají, že je bude spojovat především konzervatismus a zdravotní problémy.

Přesto časopisu nelze upřít jistý pozitivní společenský přínos. V první řadě se snaží o nabourání negativních stereotypů spojených se stářím. A na tomto „nabourávání“ skutečně pracuje, přinejmenším tím, že zobrazuje seniory v jiných sférách než to dělají mainstreamová média. Generace buduje obraz seniora, který má sílu a chuť něco vytvářet a učit se nové věci. Tento vzor aktivního seniora nabízí seniorům možnost hrdě se přihlásit ke svému věku. Stigmatem totiž není věk samotný, nýbrž pasivita, neochota postarat se o sebe sama a nedostatek snahy. A z tohoto stigmatu se může vymanit každý, kdo se bude aspoň trochu snažit. Navíc definuje seniory jako cílovou skupinu, která má vlastní individuální potřeby a zájmy. Zájmy seniorů jsou totiž v kontextu naší společnosti spíše přehlíženy.

Domnívám se, že časopis se neseťkal s větším zájmem především proto, že se snažil seniory uměle oddělit od zbytku společnosti. Navíc v době, kdy jsou senioři marginalizovanou skupinou, je čtení a pobírání časopisu pro seniory v podstatě stigmatizující. Domnívám se, že obecně by bylo prospěšnější, kdyby se informace a rady určené seniorům objevovaly spíše v mainstreamových médiích určených nejširší veřejnosti, kde je prostředí k vytvoření mezigeneračního dialogu a vyvrácení negativních ageistických stereotypů. Při zhodnocení výsledků je třeba brát v potaz nejen velikost vzorku a mou vědeckou (ne)zkušenost, nýbrž i pozici, se kterou jsem přistupovala k analýze. Ač jsem se snažila o nezaujatost, domnívám se, že ageistické výroky mířící na mladou generaci jsem vzhledem ke svému věku vnímala citlivěji a považovala je za závažnější, než možná v kontextu celého časopisu doopravdy jsou.

Ve snaze dát své práci nějaký hlubší podtext jsem také možná poněkud utíkala od samotné analýzy konkrétního časopisu

k sociologickým konceptům stáří jako takového. Považovala jsem ale za důležité vysvětlit ideu aktivního stárnutí v kontextu individualismu a neoliberálních politik.

Domnívám se, že nejzásadnější chybou, které se redaktoři Generace dopustili, je přístup k seniorům jako k mase a generační segregace. Společnost nejlépe funguje, pokud propojuje jednotlivé generace, které se navzájem obohacují a doplňují. Segregovat a vyzdvihovat generaci seniorů se mi v tomto kontextu jeví nesmyslné. Lidé všech věkových kategorií mají světu co říci a jsou pro něj přínosem, nikoliv však na základě svého věku, nýbrž na základě svých osobnostních charakteristik, které je činí výjimečné.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Boudiny, Kim. 2012. 'Active ageing': from empty rhetoric to effective policy tool. *Ageing & Society*. FirstView (3): 1–22.
- Gilleard, Chris, Paul Higgs. 2005. *Contexts of Ageing: Class, Cohort and Community*. Cambridge: Polity Press.
- Hall, Stuart. 1997. *Reprezentation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Glasgow: SAGE Publications.
- Hasmanová Marhánková, Jaroslava. 2010. Konstruování představ aktivního stárnutí v centrech pro seniory. *Sociologický časopis* 46 (2): 211–234.
- Hockey, Jennifer Lorna, Allison James. 1993. *Growing old and growing up: aging and dependency in the lifecourse*. London: SAGE Publications.
- Katz, Stephen. 2005. *Cultural Aging - Life Course, Lifestyle, and Senior Worlds*. Ontario: broadview press.
- Lanslett, P. 1989. *A Fresh Map of Life: The Emergence of the Third Age*. Weidenfeld and Nicolson: London.
- McQuail, Denis. 1999. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.
- Sokačová, Linda a kol. 2005. *Reprezentace seniorů a seniorek v médiích*. Praha: Gender Studies o. p. s..
- Štilec, Miroslav. 2004. *Program aktivního života pro seniory*. Praha: Portál.
- Trampota, Tomáš, Martina Vojtěchovská. 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

Trusínová, Romana. 2012. Věk jako zdroj sociální identity. *Sociologický časopis* 48 (1): 131–152.

Vidovičová, Lucie. 2005. To be active or not to be active, that is the question: the preference model of activity in advanced age. *Aging international* 30 (4): 343-362.

Vidovičová, Lucie. 2008. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita Mezinárodní politologický ústav.

Internetové zdroje:

Generace. 2012. *O nás*. [online] [cit. 31.3. 2012]. Dostupné z: <http://www.casopisgenerace.cz/home.aspx>.

MPSV. 2003. *Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007*. [online] [cit. 28.1. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2869>.

MPSV. 2011. *Manuál k důchodové reformě*. [online] [cit. 28.1.2013]. Dostupné z: http://duchodovareforma.mpsv.cz/files/clanky/10/Duch_ref_fi2.pdf.

MPSV. 2012. *Národní strategie podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 První draft ke dni 18. 6. 2012*. [online] [cit. 11.11.2012]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13099/Teze_NS.pdf.

Sedláková, Renáta, Lucie Vidovičová. 2005. *Mediální analýza obrazu s eniorů*. Společnost přátelská všem generacím. [online] [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.spvg.cz/medialni-analyza-obrazu-senioru/>.

WHO. 2002. *Active Ageing A Policy Framework*. [online] [cit. 20.10. 2012]. Dostupné z: http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/who_nmh_nph_02.8.pdf.

7 RESUMÉ

Theme of this bachelor's thesis is representation of retired persons in the Czech society with particular focus on the idea of active aging. I analyze magazine Generace that is designed for 'active and modern' seniors. In the thesis there I answer question such as: Who is active senior? What should active senior do? Why is old age in our society problematic? I use the method of semiotic analyse to understand how the representation of active senior is constructed.

The development of the idea of active aging and various meanings of senescence in the context of our society are explained in the first part of the thesis. Second part is methodical and third is analytical. In the third part I analyze a six volumes of magazine Generace, where it's described 'one year of active senior'. The magazine focuses mainly on health, hobby and education. This is alternative magazine which try to change a senior's negative portrait in society. Generace supports the idea of active aging. This magazine encourages seniors to be active and positive.

The idea of active aging is connected with the demographic panic. Concept of demographic panic supposes that life-standard of whole population is directly influenced by age-structure of population. It means that life-standard of all persons in society will be lower, if there is a large number of persons at non-productive age.

The main-stream media support the demographic panic, because they usually portrayal seniors like a problem. They emphasise the state financial costs connected with retired persons. Representations of seniors in this kind of media is mainly negative. They are mostly described as weak, dependent or crazy.

Magazine Generace intends to change negative stereotypes associated with seniors. It shows positive examples of active seniors and

it advices how to be active. Nevertheless, they often use the stereotypes and infantile language.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1. – Rozhovor s Jiřím Hruškou

Malovaná pohlazení

Akademický malíř Jiří Hruška:

„Celý život mám rád docela obyčejné věci“

Nikdo na světě by mu neřekl devadesát: Tento sympatický, vyrovnaný a pozitivní silu vyznačující muž působí dojmem šedesátníka, a mnozí z nich by mu mohli závidět vzpřímené držení těla, pleť téměř bez vrásek, bystrou jiskru v oku a přesné, neokázale rychlé reakce: Nic mu neunikne, vše neomylně zaznamenává do svého skicáku, který má v hlavě a možná ještě víc v srdci. A život ho zjevně pořád moc baví. I na jeho šňávnatě barevných olejích a pastelech, nabitých šťastnou energií a vášnivou láskou k životu, které nedávno vystavoval v nádherných barokních sálech pražského Clam-Gallasova paláce, se projevuje spíše mladistvý elán jejich tvůrce, než umírněná a opatrná moudrost stáří, která by odpovídala jeho kalendářnímu věku.

Zjevně je jeho skutečný, biologický věk nesrovnatelně nižší. Je to vidět i na jeho obrazech z pku-
sedešných let – a stáří k nim přibývají nové a nové:
Jsou pořád mladé, rozhodně nestárnou, stejně
jako nestárne on sám. Jeho jeho štetce jsou stále
jako jehle, přehně a ručhodné, barvy přímé a čisté
– a vyjadřují hluboký osobitý prožitok, uprostřed
i reálný pohled na svět.

**Vášim rodištěm je Paříž. A jste přítom
Čech! Váš otec byl významný český so-
chař, autor pomníků T. G. Masaryka v Pí-
zni a Kolíně.**

(Jatovým nejznámějším dílem je monumentální pomník věnovaný československým legio-
nářům ve městě Arras. Ve Francii vytvořil další
řadu děl, sochy, portréty významných osobností,
medaile. A tak naše rodina díky otcovu sochaře-
ní žila dost dlouho v Paříži a já jsem
se tam roku 1921 narodil. Do školy
jsem ale začal chodit už v Čechách.
A o Paříži jsem si toho z raného
dětství ani moc nepamatoval, znám
ji hlavně ze vzpomínek matky. Až
mnohem později, když už jsem byl
dospělý, jsem Paříž a vůbec Francii
dáv a dost často navštěvoval a tam
maloval. Mohu říci, že se Paříž stala
mou velkou a stálou láskou, hned
vedle Prahy... V Praze jsem maturo-
val na reálném gymnáziu v Truh-
lářské ulici, tady jsem většinu živo-
ta bydlel a měl jsem svoje ateliery
v Dejvicích, na Letné, v Holešovicích.
Ten první v Dejvicích byl sochařský
a pozdě jsem ho po otci, pak jsem

ho vyměnil za ten na Letné poblíž Akademie vý-
tvárných umění, a když ho v devadesátých let zru-
šili v restauraci jakási pochýbný dědek, vyhodil mne
z něho a já se přestěhoval do bytu v Holešovicích,
kde jsem si zahřel další.

**AVU je asi jakási vaše Alma mater, kdysi
jste ji obdivoval a nějaký čas jste tam i pů-
sobil jako asistent.**

Hned po oslobuzení jsem byl přijat na Aka-
demii výtvarných umění do školy profesora
Vlastimila Rady. Ten kladl důraz nejen na
zvládnutí kresby a malířské techniky, ale také
na studium krajiny v jejích proměnlivostech.
Školu jsem absolvoval v roce 1950 a stal jsem
se pak Radovým asistentem. Byl jsem tam ale
jen 5 let, potřeboval jsem se víc věnovat samo-
statně malbě, a to mi řada povinností spoje-

je k něčemu dobrému!

**Na vaší celoživotní výstavě byly kromě
krajin českých i přímořských, domů pro-
kovských i městských a stromů zabudovaných
i lesních i květinová zátiší všeho druhu. Za-
milovala jsem se do vaší olejomalby s na-
zvem Kytice šeríku – ten fialový májový
bez je přímo voňavý! Bez je milý, jenže
váše vždycky hned zvadnou, nic nevyšlo.
Na vašem obraze neprestanou nikdy
kvést a vonět nikdy! Zachycujete jejich
v její pomíjivosti a dáváte jí punc vědo-
ti i ve vašich krajínách. Na vašich obrazech
budou živé hodně dlouho, určitě déle než
člověk. Proto takhle malujete?**

Myšlím, že to je úděl všech malířů, zachycovat
mijnou krásu a svěžest.

**Jaká jsou vaše nejoblíbeně-
ší témata?**

Vidíte je na svých obrazech.
Všechna témata, která jsem umě-
l stavil na výstavě, jsou má osobní.
Kromě toho, co už jste vyjmenoval,
já, moc miluji krajiny u moře – a
možná i moře samo. Řekl bych, že
jsem navštěvoval Jadranské moře
dob, než se tam začalo vařit.
**Vy jste se svým malířským
stojanem a paletou spouštěl po
Evropě – kde všude jste byl?**

Maloval jsem ve francouzském
Locronanu, v Bretani u Albi-
na Jadranském pobřeží, na Korsice,
Malém Ložně, Hvaru, v bulharském
Sozopolu, v italských Benátkách

**Dva devadesátníci na vernisáži obrazů malíře Jiřího Hrušky:
Autor se svým typickým francouzským šátkem u láhve a prof. PhDr.
František Dvořák, který vernisáž uvedl, s bílým smokingem.**

Malovaná pohazení

vec, sjezdil jste na kole kus Motocy, hráli jste v Troji fotbal – i to určitě přispělo k vaší neuvěřitelné tělesné i duševní svěžesti. Jakým pohybovým aktivitám se věnujete teď?

Váří a sportovně už děláno nejsem a neokládám za něj vhodný sport ani chůze a v nejrůznějších obcích. A talle, sice si v Pohřebce přes Feltis až do České zahrady – je to tam teď krásně nově upraveno!

Již na vašem církevním zveřejnění se pozná vaše vníání i vnější kvalita. Običkate se naprosto nadčasově a cíletem neúspěšně, má to ale svůj styl, je vidět, že i ve svém obléčení jste věrní svému výjimečnému citování, že máte vybraný vkus.

Já ale nejsem žádný dandy! Mám jednoho vrška, který se rád obléká a občas mi něco, co už nemám, daruje, má stejnou figuru jako já, límek nemám své staré věci, nemám se jich zbavuji, když jsem nějakto daroval svůj oblek, který jsem si nedal štít ke své matce – a to už je samozřejmě lepší, protože ten seřaditné ušitý oblek z době lásky nastalší, já sám jsem ho nosil ještě před pár lety a padl mi stejně jako přimaturě.

Je to naprosto neuvěřitelné, vy jste se skutečně ze těch sedmdesát let téměř nezměnili, můžete bez problémů nosit i své maturovní šaty! Na velké vernisáži své výstavy, kterou navštívily stovky lidí a mezi nimi i mnohé velice slavné osobnosti, jste měl na sobě jednoduchý šedý oblek s bílou košilí a košem krku umělecký šátek ve střídavé barevnosti. Velice působivé a přitom nevtvářivé. Umělec ve vás se prostě nezaple, vyznačuje z vás každým coullem. A ten váš palčivý původ, ten nepapíratelný francouzský esprit, k vám neodmyslitelně patří.

Ala ne. Já jsem chudý umělec a s podobně slavnými posibilitami na to ne noze, ptali jsem se i šic: samé a nemocnostkou. A čas mi plynul stejně jako ostatním. Úmírem starší, čím rychleji těch posledních deset let od revoluce uplynulo jako náhlý úsvit. A moje manželka chce už ani se smotřit neopustit na její chalupu a botem, musíme tam sama zůstat autem, já už nejdeme, ale pokud vědět, že se chalupě moc rádi stavuji, opravuji, a maluji tam.

Malovat určitě nepřestane nikdy, moc se těším na vaše další obrazy!

Přeji vám do dalších let hodně zdraví, štěstí a úspěchů ve všech oblastech vašeho života!

Natalie Klajmová Faltová
Foto a repro archiv Jiřího Hrušky

Odshora: Rue nationale (olej, 1971), Letenská úvazky (olej, 1971), Zima v Podbabě (olej, 1968)

věci, inspiroji mě i jiné napřímené namčené civilizaci. Já jsem stále občasnost nekompromisněmu prozřítka. Už nemusím za svým tělem cestovat daleko, stačí mi světlo ve věze, lože, ráno za oknem stěrači nebo chalupy a včera z rána a zahrada.

Jak napsal Karel Čapek: všechny krásy světa jsou skryty na malé zahrádce. Kromě toho, že svou zahradu rád a často malujete, pracujete také na ní? Nemá to jedna z vašich oblíbených prací? Práce na zahradě velice přispívá k dlouhověkosti!

Je pravdě nevíte, jak jsem zraněním prací obstarat máje žerá, hůba a lak. A je posadím tak, stáhnout nebo dát.

Od mládí jste byl také vášnivý sporto-

na Bujáně a určitě ne na... Ale úplně... česká fra... úplně obyčej-

nebo hu-... ze svých cest?

... jedna paněkuč mála... na korou netad vzpomí... z Jadrana jsem... pastelů neprozřehel... kapota... byla v prachu... kresb,...

Vendula Čiřařová... AVU, obor... z roku 1957 s názvem... sedí jako... u velkého... a něco kreslí... od stromů...

... jako mým se... ještě... Talent... malíky Vendy... kterou ona dělá, ... než moje. Její... Hieronymus Bosch... jsou plně fanta... nápady!

... nejste... jak nazýváli... už v padel... Jak to děláte, že... kondici, že... zá... na dlouhověkost?

... jeden bych... v Bulharsku, na... jejich zvyku denně... nebo odpoled... díky tomu... a jiny nekouřím a jiny... moje manžel...

... ve vašem nestárnutí určí... vaše neustávající tvůrčí aktivita... Mnozí obrazy, které jste vysta... Clam-Gallaso... čtyřech... z posledního roku, třeba... nazvané „Zima v Buben... je tím lepší, čím je... chystáte teď?

... rád bych se... z Francie nebo od... jako byla... velkými... život rád docela poyčejně

valiz... přijet... je na... na ho... kole... sáz... svých... káže... práce... trá so

Paty... ne... odřiu... jindy... práci... u vla

omů... von... nich... Za... ná... jovy... ve... drží... erně... alitu... nos... zech... než

... po...

... eněj... zech... před... bena... ozva... a sa... čarsto... až do...

... ským... si půl... y? ... tskem... ntku... učku... rukám... klády...

Příloha 2. Fejeton o seniorském věku

Zapomeňme na další plný kufr

Zdravá jako řepa, silná a odolná, takové jsem vždycky byla. Nikdy jsem nehekala, neřukala, nestonala, zakládala jsem si na zdravém kuřínku. Sportovala, žila střídavě, byla zdravě.

„Nemám ráda nemocné lidi“, řekla jsem před časem mé drahé tvorce. Vzal má slova velmi vážně, i když jsem to doslova nemyslela. Byl to takový spontánní výlev.

Plně čtyři roky jsem trávila na onkologii, kde jsem upěnlivě pečovala o svého prvního muže, který bohužel zemřel na leukomii. Dlouhý boj o život nakonec prohrál a nemusím popisovat, co všechno jsem prožívala a jak mě to poznamenalo: Ten, kdo léta chodí po onkologii, ač je sám zdrav, v sobě tyto stopy nese do konce svého života. Je to stanice naděje a beznaděje, pokusů a omírání, často stanice poslední. Představa, že na vyvážené posteli přikrytý bílým prostěradlem budu jednou já sama, vyloučí i výrok „nemám ráda nemocné lidi“, tak jednoduché to je.

A moje tvarka teď tají všechny bolístky v domněně, že ho nebudu mít ráda. Tají bolesti hlavy, nevolnost žaludku, do krve odřenou patu a nepřízná ani vykloubené rameno. Tají návštěvy doktorů a schovává předepsané medikamenty. Noví snad, že tychtí o něho stejně horlivě pečovala, dělala první - poslední, kdyby cokoliv potřeboval? Vždyť je to, aspoň pro mě, tak samozřejmé.

Jenže nastal jiný problém. Najednou v tom, jedu já i s mým zdravým kořínkem. Začalo to pomaloučku. Zazlobila štítná žláza, v určitém věku běžné, no a co? Musím brát každý den jednu malinkou hormonální tabletku. Pak najednou vyskočil krevní tlak a přibyla další pilulka. Bolí koleno, pořádně mastičku. Pak něco na žaludek, na ředění krve. A k tomu jakási alergická vyrážka. Už se vezu...

Dříve jsem prostála důlek před zrcadlem: Já tady mám pupínek, já a ještě jeden! Moje starost o pupínky dnes moje dioptrie jaksi nezaznamenávají. Mám jiné starosti. Najednou zjišťuji, že všechno nefunguje jako dřív.

Jsem pořádkumilovný člověk, téměř puntičkářka. Všechno musí být na svém místě, všude chodím včas. Jenže najednou zanechávám v kuchyni otevřené skříňky, vytáhnuté šupalky, rozdělané práce opouštím, ztrácím pojem o čase, neustále něco hledám, škoprtám, všechno mi padá. Kolo-

na vržou, v rameni skřípe, ohnout se a narovnat je úkon na delší dobu. Pohyby, paměť, chuť, vytrvalost, přesnost někde vyprchaly. Chím v sobě takovou zvláštní rozštěkanost a posilný strach.

Ano, Stármu, už je to tady! Všichni chceme dlouho žít a nikdo nechce stárnout. Jasně, ani já ne. Jenže jet na týdenní dovolenou už teď nemůžu jen tak, jako dřív. Sbalit si jednoduše během půlhodinky příruční kufrček a vyrazit kam chci, třeba i naslepo? No, to už nejde. Protože s sebou musím mít dostatečnou zásobu léků, což reprezentuje také příruční kufrček a než ho naplním, musím oběhnout pár doktorů a lékárn. Dříve jsme jezдили van-top do Itálie nebo Chorvatska a vůbec, jsem neměla problémy s únavou. Dnesku, když ujedu dvě stě kilometrů, jsem vytrcáá na kost.

Brlečné jsem se ještě nedávno směla vtípnout o starých lidech nebo zapominání. Poté, co jsem šla pro máslo do ledničky a přišla se, že koukám do trouhy a nevím proč, se už mou nesměji. Jdu do garáže pro minerálky, stojím tam a zoufale vzpomínám, pro co sem vlastně jdu. Tmu strachy, kdy něco důležitějšího zapomenu nebo provazu a okolí pozná, že už nejsem tak svižná, jak jsem bývala. Možná, že už si o mně dávno říkají: „ta stará bába“ a jen já to nevím. Co znamenala ta dávno poznámka mé snachy: „Máš už napasanou závěť?“ Chtěla snad vědět, jestli bude dědit, nebo už kleou bačkorema?

Najednou také tajím návštěvy lékařů, schováвам krabičky s léky a netroufám si ccknout, když mě někde pichne. I když toho mám „plný kufr“, na žádný hříbitov se nestěhuju. Pozorovala jsem se tuhle delší dobu v zrcadle, porovnávala starší fotky.

Stármu, ano, jako všichni musí zestárnout. Jenže já budu vzdorovat. Nenechám se položit. Děvoici a dýchací úřad musím mít ještě dlouho typičnost. Jákápak stará bába? Všem ještě ukážu! Začnu o sebe mnohem více pečovat a nic nenechám!

Hrají dál tenis, luřím křižovky, maluji obrazy, na pravděrné masáže a ke kosmeněnce jsem si určila ony, pustila se do změn v bydlení – a vše, co se vnucuje starým lidem, dělat nebudu. Že by to nešlo? Uvidíme! Zkuste to v příštím roce podle svého se mnou. Je to jen naše roztroučení a můžeme si o jeho výsledcích za nějaký čas popovídat.

(pb)

Příloha 3. – Informace o seniorských aktivitách

Penzion mění statut

Penzion Senior ze Štájejí má méně obyvatel než pro starší občany v Otrokovicích na Zlínsku. Díky od nového roku změna. Rozhodli o tom tamní radní. Hlavním důvodem je malý zájem o konkrétní služby chráněného bydlení zprostředkované v rámci domů. Využívají je pouhých třináct obyvatel domu. Se stávajícími obyvateli domu uzavřeli místo klasickou nájemní smlouvu, ale na částečně si senioři budou moct uzavřít smlouvu s pečovatelskou službou. Základní nájemné podle nových směrnic vychází měsíčně na zhruba 3 800 korun.

Za radou do Senior Pointu

Poradenská v oblasti bezpečnosti, zdravotnická nebo volní časových aktivit zejména starším lidem od září realizuje nové informační centrum Senior Point, které bylo slavnostně otevřeno na Mandlově náměstí v Brně. Kriminolog Senior Point se tak stává historicky prvním informačním centrem pro důchodce v České republice. „Cílem projektu je zapojit starší občany do aktivního způsobu života,“ uvedl iniciátor projektu **STANISLAV SKOUMAL**. Vyššího pracovník seniořím poskytuje večerní informace týkající se jejich životních potřeb, zájmu a bezpečnosti. V centru zájmu je především účinná obrana proti nejnebezpečnějším podvodníkům a podvodním prodejům. Kromě poradenských možností starší lidé v centru využít také internet. Všechny poskytované služby jsou pro důchodce zdarma.

Olomoučtí nezahálejí

V Olmouci se v rámci Týdne speciálních služeb uskutečnil v Olomouci Den otevřených dveří v objektech, které spravuje nezávislé regionální sociální služby pro seniory, p. o. Olomouč. Zájemci si mohli prohlédnout také zrealizované bydlení v Žitkové ulici, kde sídlí pečovatelská služba. Návštěvníci se přesvědčili, že personál zajišťuje provoz chráněného bydlení pro tamní obyvatel a připravuje řadu zajímavých aktivit, které jim obchází každodenní, hmotné a nehmotné život a podněcuje je k aktivitě. Na příklad včerejšího dne se zde uskutečnila sportovní hra, do níž se zapojilo na dvacet osm uživatelských skupin. Pěkný den zakončila u všech návštěvníků předání cen vítězům a samozřejmě nepochyběly oáse písničky z tance. Řada obyvatel domova se také zapojila do celostátní akce Zapovedou se a Přikročou, v kterou pořádal Město Olomouč. Účastníci si v průběhu tjina počítali kilometry, které ujeli na kole nebo v uličkách. Koncem tjina tak usměvavě našli časopisní problém o zdravotnické péči.

Zlínské senioři patří mezi věrné návštěvníky tamního muzea.

V muzeu se vzpomínalo

Senioři patří mezi nejčastější návštěvníky Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Mějí jistou výstavní a nejnovější doplnkové akce – besedy, směr něle je. Proto pracovníci muzea oslovili pamětníky s výzvou – Přijďte vzpomínky do muzea. Vyšlo i to, když doma prohledali stará alba, nahlédli do dávných osložených krejčů a pokusili se nalít historické snímky, které mají jít život a proměny města, at je slo o Zlíně a určité léta Gottwaldova. Akce, která vzhledem k počtu návštěvníků po měsíci se sešla s chybami a teprve dříve, že se společně povídání nad zdávkami a vzpomínkami, jich se zúčastnilo mnoho pamětníků muzea, vyprávělo. Zlínské senioři se nejen nezahálejí, ale vzpomínají si na zchátralé. Muzium je den senioři ve veselé a drahé ovoci a medvědí. tjina v historii města.

Podvodník využil telefonu

Do té příjedu obžalovaný senioři (67) ačkoliv v Uherském Brodě. End e tiskové a mládežní Krajského ředitelství Policie ČR, lze m iho občana Uherské Hradě sté, **por. ALEŠE MĚRGEN-TALA** využil podvodník, kterým: k jak ani není důvěřivá a senioři (telefonní linka). Podstavi se jako mu s občanského a zvlášť „občasně“ svazkou situací, v níž se nachází a na most finanční výpomoci, a tím, že peníze vyvážne samostatně. Senioři bohuže nepoznal, že na líno nemá skutečného muža a m iho – podvodníka. Stary a něj v čase se telefonická rozhovoru zasloužil a došlo, protože vydal. Vešni staz se bohužel ukázala, že padl na lep podvodníka. „Opatrnost není nikdy nazbyt a podvodníci se nedají osvědčit, že vědno obelstvení ty napadají způsobem,“ varuje p. Mergental.

Slavnostní kroje okouzlili

V sobotu 17. září se v Uherském Hradě uskutečnil již devátý ročník Slavnosti vína a otrockých pamětek. Úvod slavnosti už tradičně

(foto) • Foto autoři

54

